

เอกสารประกอบแนบท้าย บางส่วนจากหนังสือ “การประยุกต์ใช้โลจิสติกส์และซัพพลายเชน”

โดย ดร.ชนิต โสรรัตน์
รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
รองประธานกรรมการ V-SERVE GROUP
15 มิถุนายน 2552

What is Logistics?

โลจิสติกส์ หมายถึงอะไร?

โลจิสติกส์ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมาย มีทั้งที่คล้ายกันและแตกต่างกันในหลายตำราทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความหมายโลจิสติกส์ในประเทศไทย จึงเป็นคำถามมากกว่าที่จะเป็นคำตอบ เพราะแต่ละสถาบันและแต่ละผู้รู้ก็ให้ความหมายที่ยังไม่ลงตัว ซึ่งเป็นเรื่องปกติของศาสตร์โลจิสติกส์ ที่ถูกนำมาใช้ในภาคธุรกิจในช่วงเวลาเพียง 20 กว่าปี ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้เขียนตำราว่ามาจากส่วนไหน ก็จะทำให้น้ำหนักความสำคัญของโลจิสติกส์ไปในส่วนที่ตนเองมีความรู้และมีความถนัด เช่น หากผู้แต่งตำราเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านขนส่ง ก็จะเน้นหนัก โลจิสติกส์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ Logistics Transport หากมาจากส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อ ก็จะเน้นบทบาทโลจิสติกส์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดหาจัดซื้อ หากมีประสบการณ์เป็น CEO ของบริษัทซึ่งประสบความสำเร็จในธุรกิจก็จะยกกรณีของบริษัทนั้นเป็นกรณีศึกษา หรือหากมาจากภาครัฐความหมายของโลจิสติกส์ก็จะให้นำหนักไปทางด้านที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานมหภาค เช่นนี้เป็นต้น ในประเทศไทยก็มี ผู้พยายามแปลโลจิสติกส์เป็นภาษาไทย “การบริหารจัดการรับและส่งสินค้าและบริการ” แต่ก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับ เพราะไม่สามารถสื่อถึงความหมายโลจิสติกส์ที่แท้จริงได้ สำหรับผู้เขียนได้ให้คำแปลเป็นภาษาไทยว่า พัสตุภัณฑ์พลวัต ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับคำแปล โลจิสติกส์ในภาษาจีน ที่เรียกว่า “อู่หลิว” ซึ่งมีความหมายว่าสินค้าเคลื่อนไหวนวดเร็ว ทั้งนี้ โลจิสติกส์เป็น “Logistics Terminology” คือเป็นคำศัพท์เฉพาะที่มีความหมายในตัวเอง จึงไม่ควรมีการแปล เพราะจะยิ่งเป็นการเพิ่มความสับสน อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาโลจิสติกส์ให้มีความเข้าใจในความหมายของโลจิสติกส์ ซึ่งจะแปลเป็นภาษาไทยอย่างไรก็ได้ แต่ต้องครอบคลุมสาระและองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. Material Requirement Flow

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ได้มาซึ่งสินค้าและวัตถุดิบ ซึ่งเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดซื้อและจัดหา ซึ่งความมุ่งหมายของโลจิสติกส์ไม่ได้หมายความว่าให้ไปเอาเปรียบกับคู่ค้าในการต่อราคาอย่างไรเหตุผล โดยวัตถุประสงค์หลักของการจัดการโลจิสติกส์จะให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพเชิงต้นทุน ที่เรียกว่า Total Cost Efficiency คือเป็นการลดต้นทุนในภาพรวม

ซึ่งตรงนี้ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่แล้วจะไม่เข้าใจ โดยมองว่าธุรกิจของตนก็มีระบบการจัดซื้อ-จัดหาที่มีระบบการต่อรองราคาที่ดีอยู่แล้ว โดยการนำระบบโลจิสติกส์เข้ามาใช้ในกิจการอาจจะมีต้นทุนบางส่วนที่สูงกว่า เช่น ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรโลจิสติกส์ หรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผู้ให้บริการที่เป็น Outsources ทั้งนี้ ระบบโลจิสติกส์จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในเชิง Productivity ซึ่งจะส่งผลต่อต้นทุนรวมต่อหน่วยที่ลดลง โดยผลลัพธ์ของการจัดการโลจิสติกส์อยู่ที่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency & Efficient) , และการสนองตอบที่ดีจากลูกค้า (Responsiveness)

2. Goods & Service Flow

โลจิสติกส์ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้า-บริการ เป็นการเคลื่อนย้ายสินค้า-บริการ วัสดุ สิ่งของ จากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่หนึ่ง ครอบคลุมถึงกระบวนการเคลื่อนย้ายของสินค้าหรือวัตถุดิบ ทำให้กิจกรรมของโลจิสติกส์เกี่ยวข้องและปฏิสัมพันธ์กับระบบการขนส่ง (Transportation) ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมหลักของการจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวยังเกี่ยวข้องและครอบคลุมถึงกระบวนการจัดเก็บ จัดเรียง และกระบวนการต่างๆในการควบคุมปริมาณ เงื่อนไขของเวลาในการขนส่งสินค้าจากแหล่งที่กำเนิดสินค้า (Upstream Source) จนสินค้าได้มีการส่งมอบไปถึงผู้รับหรือผู้ที่มีความต้องการ (Downstream Source) เห็นได้ว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับ-ส่งสินค้าและบริการจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งอยู่ในความหมายในข้อนี้ การที่พยายามให้คำจำกัดความของโลจิสติกส์ เฉพาะในความหมายนี้จึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

3. Information Flow

ความหมายของโลจิสติกส์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไหลลื่นของข้อมูลข่าวสาร เป็นกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการวางแผน (Planning) และการบูรณาการของข้อมูลข่าวสารในโซ่อุปทานของโลจิสติกส์จะเป็นการส่งเสริมให้เกิดมูลค่าเพิ่ม Value Added ซึ่งเกิดจากประสิทธิภาพของการสื่อสารที่เป็น “Information Flow” ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรตลอดโซ่อุปทาน (Supply Chain) เพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการของลูกค้า และให้การส่งมอบเป็นไปแบบทันเวลาและการบริหารจัดการที่มีการบูรณาการมีการสอดคล้องประสานกันในโซ่อุปทานโลจิสติกส์ (Chain Collaborate) ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น (Reliability) ในการที่ลูกค้าจะได้รับมอบสินค้าวัตถุดิบตรงเวลาที่ตกลงกัน กลายเป็นความเชื่อมั่นที่ลูกค้ามีต่อธุรกิจ กลายเป็นคุณค่าทางธุรกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญก่อให้เกิด Core Business ที่ลูกค้าจะมีการสั่งซื้อซ้ำ เนื่องจากเป็นความแตกต่างที่คู่แข่งไม่มี

4. Storage Flow

โลจิสติกส์ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ เป็นกระบวนการ จัดเก็บ ,ที่พัก และจัดเรียง รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคลังสินค้า จะต้องเป็นกิจกรรมหรือการกระทำใดๆทั้งทางนิติสัมพันธ์ หรือการกระทำใดๆที่เป็นพฤติกรรม ที่ก่อให้เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการคลังสินค้าและมีหน้าที่ในการดูแลทรัพย์สิน สิ่งของในระหว่างช่วงเวลาซึ่งครอบครองสินค้านั้น ซึ่งส่วนนี้เป็นสาระสำคัญที่ก่อให้เกิด “Liability Responsible” เพราะเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบที่ผู้รับมอบหรือรับช่วงต่อสินค้า-วัตถุดิบ หรือสิ่งของ จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการรับผิดชอบและดูแลสินค้าในการครอบครอง ก่อให้เกิดกระบวนการในการที่จะเรียกร้องให้มีการชดเชยค่าเสียหายจากการสูญหายหรือเสียหาย หรือการส่งมอบที่ชักช้า

5. Distribution Flow

ความหมายของโลจิสติกส์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายสินค้า จะต้องเป็นการกระทำใดๆ ที่มีกระบวนการในการส่งและรับมอบสินค้าที่เป็นบูรณาการที่เป็น Integration โดยแต่ละหน่วยงานทั้งภายในองค์กรและนอกองค์กร จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์การทำงานร่วมกันโดยการกระจายข้อมูลข่าวสารหรือการใช้ข้อมูลข่าวสารร่วมกัน โดยนิยามในส่วนนี้ยังครอบคลุมถึงกิจกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในโซ่อุปทาน โลจิสติกส์ เช่น การจัดการสร้างความสัมพันธ์กับคู่ค้า (SRM : Suppliers Relationship Management) การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (CRM : Customers Relationship Management) การจัดการความร่วมมือในโซ่อุปทาน (CCM : Chain Collaboration Management) ฯลฯ

6. Place Flow

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชิงพื้นที่ ความหมายของโลจิสติกส์จะต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการส่งมอบสินค้า ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสถานที่ ซึ่งจะมีการส่งสินค้าเพื่อสนองความต้องการที่เป็น Demand Needs ของลูกค้า ซึ่งการดำเนินพันธกิจของ โลจิสติกส์ จะต้องมุ่งเป้าหมายในการส่งมอบ จากแหล่งของผู้ส่งสินค้าที่เป็นต้นกำเนิดของสินค้า (Origin Sources) จนไปสู่ผู้รับที่เป็น End User คือเป็นผู้บริโภคคนสุดท้าย โลจิสติกส์จึงเกี่ยวข้องกับการส่งมอบที่เรียกว่า “Five Rs of Logistics ประกอบด้วย Right Place , Right Time , Right Quantities , Right Quality , Right Cost ซึ่งทั้งหมดเรียกกันว่า การส่งมอบแบบทันเวลาที่เรียกว่า JIT หรือ Just in Time

7. Time Flow

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเวลา โลจิสติกส์จึงได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวางแผนงาน ตั้งแต่การคาดคะเนความต้องการของตลาด ,การวางแผนการจัดซื้อจัดหา , การวางแผนการผลิต ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดจะสอดคล้องกับปริมาณและระยะเวลาในการผลิตเพื่อส่งมอบ ก็คือให้มีช่วงเวลาของการส่งมอบ (Lead Time GAP) ในแต่ละรอยต่อในโซ่อุปทานให้น้อยที่สุด ถือเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของระบบโลจิสติกส์ในการต้องการการส่งมอบสินค้าที่ถูกต้องให้กับผู้รับทั้งจำนวนและสภาพที่ไม่เสียหาย ซึ่งจะต้องส่งให้ถึงสถานที่และเวลาที่ได้ตกลงกับลูกค้าในราคาและต้นทุนที่เหมาะสม

8. Fund Flow

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเคลื่อนย้ายทุน โลจิสติกส์เป็นการจัดการที่มุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพเชิงต้นทุนต่อความสมดุลของเวลาและสถานที่ ซึ่งการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ จึงเกี่ยวข้องกับกระบวนการต่างๆ ในการเคลื่อนย้ายทุน ซึ่งไม่ได้หมายถึงทุนที่เป็น "Cash Flow" แต่เป็นการเคลื่อนย้ายทุนให้เกิดประสิทธิภาพในการแข่งขัน ทั้งด้านการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) หรือ การประหยัดจากความเร็ว (Economies of Speed) เช่น หากสินค้าเป็นลักษณะที่ต้องผลิตอยู่ใกล้กับแหล่งวัตถุดิบหรือแหล่งของแรงงานแนวคิดก็คือย้ายอุตสาหกรรมหรือย้ายการลงทุนเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งจะทำให้ประหยัดจากค่าขนส่งวัตถุดิบหรือไม่ต้องมีการสต็อกวัตถุดิบหรือเป็นการประหยัดจากค่าแรงงานที่ต่ำกว่า ซึ่งแนวคิดนี้ก็ให้เกิดการเคลื่อนย้ายอุตสาหกรรมและการลงทุนไปในพื้นที่เป้าหมายทั่วโลก

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือ "การประยุกต์ใช้โลจิสติกส์และซัพพลายเชน"

แต่งโดย ดร.ชนิด โสรัตน์

ข้อมูลเพิ่มเติม www.tanitsorat.com